

ԱՆՄՆԱՑՈՐԴ ՆՎԻՐՈՒՄ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ ՈՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ
(Ակադեմիկոս Աշոտ Աղասու Մելքոնյանի
ծննդյան 60-ամյակի առթիվ)

Ակադեմիկոս Աշոտ Աղասու Մելքոնյանի կյանքն անխզելիորեն կապված է ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի և պատմության ինստիտուտի հետ, ուր սկսելով աշխատել՝ տարիների ընթացքում հասել է տնօրենի պատասխանատու պաշտոնին: Ա. Մելքոնյանի գործն անմնացորդ նվիրում է հարազատ ժողովրդի պատմության լուսաբանմանը, պատմագիտությանը և բնդհանրապես հայագիտության զարգացմանը: Հանրապետության հասարակայնությունը և Սփյուռքը նրան ճանաչում են որպես ականավոր գիտնականի, գիտության և կրթության ոլորտի փորձառու մասնագետի, ուղղամիտ մարդու և իսկական քաղաքացու:

Աշոտ Մելքոնյանը պատկանում է այն գործիչների թվին, ովքեր բնորոշվում են մասնագիտությամբ, գիտական գործունեության ամբողջ ընթացքում, տասնամյակների անխռն աշխատանքով ծանրակշիռ ներդրում են ունեցել գիտության զարգացման գործում և դրանով իսկ խոշոր ծառայություն մատուցել հայագիտությանը, հետևապես՝ Հայրենիքին:

Ա. Մելքոնյանի և պատմության ինստիտուտի աշխատակազմի անդուլ ջանքերով կյանքի կոչվեց արտակարգ պատասխանատու ու արժեքավոր այնպիսի գործ, ինչպիսին «Հայոց պատմություն» ակադեմիական նոր բազմահատորյակի հրատարակությունն է:

Լայնահուն է ակադեմիկոս Ա. Մելքոնյանի գիտական հետաքրքրությունների շրջանակը, այն բնդգրկում է Արևմտյան Հայաստանը, Հայկական հարցը, Հայոց ցեղասպանությունը, Ձափախքի պատմությունը, հայ-վրացական հարաբերությունները, պատմական ժողովրդագրության հիմնահարցերը, Հայոց պետականության պատմությունը և այլն: Ա. Մելքոնյանը գիտաքաղաքական կարևորագույն նշանակություն ունեցող Հայաստանի նահանգների վարչատարածքային և ժողովրդագրական գործընթացների ուսումնասիրության նախաձեռնողներից է: Նրա ղեկավարությամբ ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում գործել է թեմատիկ խումբ: Նրա ուղղորդմամբ էլ այդ ուղղությամբ աշխատանքները լայն ծավալ բնդունեցին՝ բնդգրկվելով արդի գիտական շրջանառության մեջ:

Ակադեմիկոս Ա. Մելքոնյանը 18 գրքի և 450-ից ավելի գիտական հոդվածների հեղինակ է: Նրա գիտական խմբագրությամբ լույս են տեսել տասնյակ աշխատություններ, ժողովածուներ, դպրոցական դասագրքեր և բուհական ձեռնարկներ: Բազմիցս մասնակցել է հանրապետական և միջազգային գիտական հեղինակավոր խորհրդաժողովների, 4 տասնյակից ավելի երկրներ

րում հանդես է եկել ելույթներով և դասախոսություններով, ինչի շնորհիվ մեծ ճանաչում է ստացել ոչ միայն հայություն, այլև արտասահմանի մասնագետ-պատմաբանների շրջանում:

Հայրենի երկրի և արմատների հանդեպ պաշտամունքի հասնող Աշոտ Մելքոնյանի սերն էլ հենց պայմանավորել են մասնագիտական բնագավառում նրա խորությունը: Դրա վառ ապացույցը հայրենի էրզրումին և Զավախքին նվիրված բազում հոդվածներն ու գրքերն են: Գիտական հասարակայնությունը հետաքրքրությամբ և արժևորումով ընդունեց «Էրզրում. էրզրումի նահանգի հայ ազգաբնակչությունը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին» (այս գիրքը և Արևմտյան Հայաստանի գավառներին ու բնակավայրերին նվիրված Ա. Մելքոնյանի մոտ 30 հոդվածներն արժանացել են «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գլխավոր մրցանակին՝ «Երիտասարդ գիտնական-94» անվանակարգով) և «Զավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին» (արժանացել է «Գուրգեն Մելիքյանի Քաջաթաղի բազմազավակ ընտանիքների» հիմնադրամի դրամաշնորհին և Թեքեյան մշակութային միությունից «Հայկաշեն Ուզունյան» մրցանակին) մենագրությունները: Ընդգծենք, որ այդ գրքերը յուրահատուկ նշանակություն ունեցան վարչատարածքային և ժողովրդագրական գործընթացների ուսումնասիրության մեթոդաբանության մշակման հարցում: Պատմական ժողովրդագրությունն Աշոտ Մելքոնյանի տարերքն է, ուսումնասիրության հիմնաքարը, և այդ ասպարեզում ոչ մի մասնագետ անտարբեր չի կարող անցնել նրա աշխատությունների կողքով:

Աշոտ Մելքոնյանը բեղմնավոր գործունեություն է ծավալում իբրև ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն: Նրա շնորհիվ սոցիալ-տնտեսական աննպաստ պայմաններում հնարավոր եղավ պահպանել ինստիտուտի գիտական ներուժը, ստեղծել աշխատանքային բարենպաստ միջավայր: Զգալի է նաև նրա ներդրումը գիտական երիտասարդ կադրերի պատրաստման ասպարեզում: Նրա ղեկավարությամբ պաշտպանվել է 14 թեկնածուական ատենախոսություն, որոնք նվիրված են եղել Հայաստանի պատմական ժողովրդագրության, ցեղասպանության և այլ թեմաներին:

Աշոտ Մելքոնյանը գլխավորում է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական և պատմության ինստիտուտում գործող 004 Հայոց պատմության մասնագիտական խորհուրդները, անդամակցում է ԵՊՀ-ի, ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի, Երևան քաղաքի պատմության թանգարանի գիտական խորհուրդներին, հանդիսանում է նաև մի շարք գիտական հանդեսների՝ «Հայոց պատմության հարցեր» (խմբագիր), «Պատմաբանասիրական հանդես» (խմբագրական խորհրդի նախագահ), «Լրաբեր հասարակական գիտությունների», «Բանբեր հայագիտության», «Վէմ», «Կանթեղ», «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», «Вестник гуманитарных и юридических наук (Ставрополь Северокавказский федеральный университет)» խմբագրական կազմերի անդամ:

Ա. Մելքոնյանի ղեկավարության տարիներին ինստիտուտն արձանագրել է լուրջ ձեռքբերումներ. ակտիվացրել գործակցությունն ինչպես Սփյուռքի մեր հայրենակիցների, այնպես էլ արտասահմանյան գիտական շրջանակների հետ:

Ողջունելի և օրինակելի է գիտությունը հասարակական-քաղաքական գործունեությունը շաղկապելու նրա մեծ հմտությունը: Գիտությունը գուժահեռ, Ա. Մելքոնյանը մտահոգված է մեր երկրի հոգսերով, իրականացրել և իրականացնում է հասարակական-քաղաքական արդյունավետ գործունեություն:

Գնահատելի է Ա. Մելքոնյանի նախաձեռնությունը Մուղնիի դպրոցն անվանի հոգևորական Մեսրոպ արք. Աշճյանի անվամբ կոչելու և Սրբազանի արձանը տեղադրելու գործում: Նրա շնորհիվ ինստիտուտում հիմնվեցին Մեսրոպ արք. Աշճյան կենտրոնը, գրադարանը, նաև տպարանը, ուր «Մեսրոպ արք. Աշճյան մատենաշարով» տպագրվում են ինստիտուտի գիտաշխատողների աշխատությունները:

Վաստակաշատ գործիչը Հայրենիքում և Սփյուռքում վաղուց ճանաչում է ձեռք բերել ոչ միայն որպես նշանավոր պատմաբան, լրջախոհ գիտնական, գիտություն բանիբուն կազմակերպիչ, այլև ազնիվ քաղաքացի, մեր ժողովրդի ու հանրապետության հոգսերին մշտապես ականջալուր հայ մարդ:

Մեր հանրապետության քաղաքացիները քաջաձանոթ են նաև հայթուրքական հարաբերությունների և նախաստորագրված արձանագրությունների վերաբերյալ նրա դիրքորոշմանը: Քաղաքացիական արիության ու սեփական հավատամքին անդավաճան մնալու վառ օրինակ է ՀՀ Ազգային ժողովում «Նախաստորագրված արձանագրությունները և Հայաստան-Թուրքիա հարաբերությունների կարգավորման գործընթացը» թեմայով խորհրդարանական լսումներին նրա ելույթը:

Ա. Մելքոնյանի նկարագրին բնորոշ հատկանիշներից են ազնվությունը, շիտակությունը, սկզբունքայնությունը: Հայրենասիրության յուրահատուկ դրսևորումներ են 1997 թվականից նրա ուխտագնացություններն Արևմտյան Հայաստան և Կիլիկիա, որոնք վարակիչ եղան շատերի համար: Ուխտագնացությունների գագաթնակետը հանդիսացավ նրա վերելքը «Հայոց անմահության խորհուրդ» Սուրբ Արարատ լեռը:

Անհնարին է չըջանցել ակադեմիկոս Աշոտ Մելքոնյանի գործունեության մեջ այնպիսի մի կարևոր բնագավառ, որպիսին կրթական կյանքում նրա ունեցած մեծ ավանդն է: Նրա ղեկավարությամբ ծնվեցին դպրոցական նոր դասագրքեր, որոնցում հայոց պատմության շատ վիճահարույց խնդիրներ ստացան իրենց հայեցակարգային լուծումները: Տասնամյակներ շարունակ դասավանդելով ԳԱԱ մագիստրատուրայում, Մխիթար Հերացու անվան բժշկական (2004–2006 թթ. համատեղության կարգով հասարակական գիտությունների ամբիոնի վարիչ), Երևանի պետական համալսարանում և Խ. Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական համալսարանում՝ Ա. Մելքոնյանը զգալի նպաստ բերեց երիտասարդությանը կրթելու, հայրենասիրական ոգով դաստիարակելու այնքան անհրաժեշտ գործին:

2010 թ. ՀՀ պաշտպանության նախարարին կից հասարակական խորհրդի նախաձեռնած «Պատմության և մշակույթի էջեր» ծրագրի շրջանակներում հանրապետության այլ գիտնականների, մտավորականների հետ նա հայրենասիրական դասախոսություններ է կարդացել Հայոց բանակում՝ նպաստելով անձնակազմի ռազմահայրենասիրական ոգու բարձրացմանը:

Ըստ արժանվույն է գնահատվել մեր թանկագին հոբելյարի վաստակը: Նա Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս է, հանրաճանաչ՝ հայրենական և արտերկրի հայագիտական շրջաններում, Հայրենիքում և Սփյուռքում՝ նաև իր հասարակական-քաղաքական անդադրում գործունեությամբ: Նա պարգևատրվել է բազմաթիվ մրցանակներով, Հայաստանի և Արցախի հանրապետությունների կառավարական բարձր պարգևներով, ի թիվս որոնց՝ Երևանի բժշկական համալսարանի «Ոսկե» (2005 թ.), «Ակսել Բակունց» (2011 թ.), «Ֆրիտյոֆ Նանսեն» ոսկե (2010 թ.), ԵՊՀ-ի ոսկե (2011 թ.), «Մանկավարժական համալսարան» ոսկե (2011 թ.), ՀՀ ՊՆ «Գարեգին Նժդեհ» (2011 թ.), ՀՀ ՊՆ «Անդրանիկ Օզանյան» (2013 թ.), «ԼՂՀ ազգային-ազատագրական պայքարի 25-ամյակի առթիվ» (2013 թ.), «Արգիշտի Առաքին» (2015 թ.), «Վաչագան Բարեպաշտ» (2018 թ.) հուշամեդալներով և մեդալներով: Պատմագիտության բնագավառում ձեռք բերած ակնառու հաջողությունների համար Ա. Մելքոնյանին շնորհվել է «Մովսես Խորենացի» (2003 թ.), Հայոց ցեղասպանության 90-ամյա տարելիցի միջոցառումներին ակտիվորեն մասնակցելու համար՝ ՀՀ վարչապետի (2005 թ.) մեդալները:

Սիրելի Աշոտ Աղասու

Ջերմորեն շնորհավորում ենք Ձեզ՝ ծննդյան 60-ամյա հոբելյանի առիթով, մաղթում երկար տարիների կյանք, քաջառողջություն, արեւադարձություն, երջանկություն, իղձերի իրականացում, գիտամանկավարժական ու հասարակական հետազա արգասաբեր գործունեություն, անսպառ եռանդ ու բեղուն գրիչ՝ ի փառս հայրենական գիտության զարգացման, հայրենիք-սփյուռք գիտակրթական կապերի հետազա սերտաճման, անմնացորդ նվիրում մեր ժողովրդին ու Հայրենիքին:

ՀՀ ԳԱԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ,
ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

«Գիտություն», փետրվար, № 2, 2021 թ.

Խմբագրության կողմից

Հանդեսի խմբագրական խորհրդի հետ ի սրտե շնորհավորում ենք անվանի գիտնականին, նրան մաղթում քաջառողջություն և գիտավարչական ասպարեզում նորանոր ձեռքբերումներ, բազմաթիվ աշխատություններ՝ ի մարմնավորումն իր գիտական անսպառ մտահղացումների ու երիտասարդական եռանդի: